

28-Faruk Duman'ın "Av Dönüşleri" hikâyesi üzerine bir tahlil denemesi

Berna SEVİNDİK¹

APA: Sevindik, B. (2022). Faruk Duman'ın "Av Dönüşleri" hikâyesi üzerine bir tahlil denemesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (26), 465-473. DOI: 10.29000/rumelide.1074504.

Öz

Faruk Duman, 1990'lı yıllardan beri Türk edebiyatında roman, hikâye, deneme türlerinde eserler veren bir yazardır. Postmodern sanat anlayışının etkili olduğu yıllarda ürün veren yazarın kendine has masalsi bir üslubu vardır. Bugüne kadar yayımladığı eserleriyle; Orhan Kemal Öykü Ödülü'nde ikincilik (1998), Sait Faik Hikâye Ödülü (2000), Haldun Taner Öykü Ödülü (2010), Orhan Kemal Roman Ödülü (2019) gibi birçok ödüle layık görülmüş, günümüzün en verimli yazarlarından biridir. Bu çalışmada yazarın 1999 yılında yayımladığı ikinci hikâye kitabı olan ve içinde altı hikâyesinin yer aldığı "Av Dönüşleri" kitabında bulunan "Av Dönüşleri" adlı hikâyesi tahlil edilecektir. Kitaptaki altı hikâyede birbiriyle ilişkili, sıralı bir olay örgüsü ve düzen söz konusu değildir. Yalnız tüm hikâyelerde doğa, orman ve bilhassa hayvanlar önemli bir yer tutar. Duman, bu kitaptaki hikâyelerinde olaydan ziyade insan zihninin karmaşasına yoğunlaşır. Söz konusu kitapta yer alan hikâyelerden, yazarın üslubunu yansıtmaya ve kullandığı teknikleri göstermesi bakımından kitaba ismini veren hikâye "Av Dönüşleri" seçilmiştir. Çalışmanın giriş kısmında yazarın hayatı hakkında bilgi verilmiş, aldığı ödüller ve diğer eserlerine değinilmiştir. Bu bölümden sonra "Av Dönüşleri"; konu, olay örgüsü, anlatıcı ve bakış açısı, zaman, mekân, şahıs kadrosu, dil ve anlatım teknikleri ve sonuç olmak üzere sekiz başlık altında incelenmiştir. Makalenin sonuç kısmında, bu tahlilden hareketle hikâye üzerine değerlendirmeler yapılmıştır.

Anahtar kelimeler: Faruk Duman, Av Dönüşleri, hikâye tahlili, inceleme

An analysis on Faruk Duman's Story "Av Dönüşleri"

Abstract

Faruk Duman is a writer who has been producing novels, stories and essays in Turkish literature since the 1990s. The author, who produced products in the years when the postmodern understanding of art was effective, has a unique fairy-tale style. With his works published so far; He is one of the most productive writers of our time, having been awarded many awards such as the second place in the Orhan Kemal Short Story Award (1998), the Sait Faik Story Award (2000), the Haldun Taner Story Award (2010), and the Orhan Kemal Novel Award (2019). In this study, the author's story "Av Dönüşleri", which is in the book "Av Dönüşleri", which is the second story book published in 1999 and includes six stories, will be analyzed. In the six stories in the book, there is no interrelated, sequential plot and order. However, nature, forest and especially animals have an important place in all stories. In the stories in this book, Duman concentrates on the complexity of the human mind rather than the event. Among the stories in the aforementioned book, the story named "Av Dönüşleri" was chosen in order to reflect the author's style and show the techniques he used. In the introduction part of the study, information about the life of the author was given, the awards he received and his

¹ Dr. Öğr. Üyesi, T. C. İstanbul Kültür Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (İstanbul, Türkiye), b.civalioglu@iku.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-4325-6175 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 21.01.2022-kabul tarihi: 20.02.2022; DOI: 10.29000/rumelide.1074504]

other works were mentioned. After this chapter, "Av Dönüşleri"; subject, plot, the narrator and his point of view, time, place, personnel, language and expression techniques and the result were examined under eight headings. In the concluding part of the article, evaluations were made on the story based on this analysis.

Keywords: Faruk Duman, Av Dönüşleri, story analysis, examination

Giriş

Faruk Duman 6 Mart 1974 tarihinde Ardahan'da doğar. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Kütüphanecilik bölümünde okur. Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi Sanat Bölümü'nde ve Can Yayınları'nda çalışma hayatını sürdürür (Koyuncu, 2020). 1991 yılından beri Yazıt, Damar, Papirüs ve Adam Öykü gibi dergilerde öyküleri yayımlanır (Öztunç, 2013, s.30). 1996'da Çankaya Belediyesi'nin Öykü-Şiir yarışmasında Çocuk Öyküleri dalında ikincilik ödülü kazanır. İlk hikâye kitabı Seslerde Başka Sesler 1997'de yayımlanır.

Duman, yazı hayatına başladığı yıllardan bugüne dek pek çok ödülle taltif edilmiştir. 1998'de Orhan Kemal Öykü Yarışması'nda ikincilik ödülü, 2000'de Av Dönüşleri kitabı ile Sait Faik Hikâye Armağanı, 2004'te Keder Atlısı kitabı ile Haldun Taner Öykü Ödülü, 2011'de İncir Tarihi romanı ile Yunus Nadi Roman Ödülü'nü, 2019'da Sus Barbatius Romanı ile Orhan Kemal Roman Armağanı ve Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü'nü alır.

Faruk Duman, edebiyat dünyasına hikâye ile adım atsa da roman türünde de eserler vermiştir. Kurgu ve anlatım özellikleri, hayatı doğayla iç içe gösteren, masal ve destanlara has unsurlarla bezelidir. Tahlil edilecek Av Dönüşleri hikâyesi yazarın aynı adı taşıyan kitabındaki altı hikâyeden beşincisi olarak yer alır. Kitapta yer alan diğer hikâyelerin isimleri; Pancar Vagonları, Camların Buğusunun İçinde, Sır Saklayanın Öyküsü, Atlar Sabırsız, Av Dönüşleri, Yengecin Günlüğü. Kitaptaki hikâyeler kurgu bakımından birbiriyle doğrudan bağlantılı değildir. Fakat tema, anlatım özellikleri, doğa ve hayvanlarla ilgili unsurların hemen her hikâyede bulunmasıyla kitapta yer alan hikâyeler arasında bir bağ olduğundan söz edilebilir. Av Dönüşleri hikâyesi; konu, olay örgüsü, anlatıcı ve bakış açısı, zaman, mekân, şahıs kadrosu, dil ve anlatım teknikleri ve sonuç olmak üzere sekiz başlık altında tahlil edilecektir.

1. Konu

"Av Dönüşleri" kitabı ismini veren hikâye olarak isim-içerik uyumunu yansıtır. Olaydan ziyade insan zihnindeki dalgalanmaları önemseyen yazar, bu hikâyede insanın iki yüzünü yansıtır. Hem hayvanın vurulmasını büyük bir iştahla isteyen hem de hayvanın yanına tüfeksiz gitmeyi istemek gibi ikilemleri bünyesinde barındıran başkışı insanın içine düştüğü ikilemleri yansıtır.

Hikâye kendi içinde Hayvan, Irmak, Kız başlıklarını taşıyan üç bölümden oluşur. İlk bölümde başkışı ile Recep ve Hasan adlı iki arkadaşı, başkışının bir ağacın üzerinde gördüğü hayvanın ne olduğunu anlamak ve onu avlamak için peşine düşerler. Bölümün sonunda hayvan Hasan tarafından vurulur. Hayvan öldükten sonra bile hayvanın ne olduğu hakkında kesin bir sonuca ulaşamazlar.

Irmak başlıklı ikinci bölüm bir baykuş sesiyle başlar. Oldukça şiddetli yağın yağmurdan ötürü yardım isteyen bir sese kulak veren başkışı ve Recep dışarı çıkarlar. Sesin ırmağın kenarında mahsur kalmış bir atın çığlığı olduğunu anladıklarında artık ikisi de çamura saplanmış, yardıma muhtaç bir halde kalırlar.

Son bölümde başkişi ve iki arkadaşı ardıc kuşunun peşine düşerler. Onu avlamak için bir koruya gidip arayışa başlarlar. Bu esnada başkişi bir önceki bölümde bahsi geçen atı nasıl kurtardıklarını hatırlar. Başkişi, ırmağın kenarında güzel bir kız görür ve yerden bir tüy alır. İkinci ve üçüncü tüyü de aldıktan sonra arkadaşları Recep'in ardıc kuşunu değil ardıc ağacını aradığını anlar.

2. Olay örgüsü

"Anlatma esasına bağlı edebî türlerde bilhassa hikâye ve romanda vaka asıl unsur durumundadır. Bu asıl unsur, herhangi bir alaka ile bir arada bulunan veya birbirleriyle ilişkili bu münasebetlerin bir tezahürüdür." (Aktaş, 1991, s.47-48). Anlatmaya bağlı tüm edebî türlerde var olan ve Şerif Aktaş'ın "metin halkası" adını verdiği vaka parçaları metnin özünü teşkil eder.

E. M. Forster olay örgüsünü şöyle tanımlar: "Öykü, olayların zaman sırasına göre düzenlenerek anlatılmasıdır. Olay örgüsü de olaylar üstüne kurulur, ancak burada üstünde durulan nokta, olaylar arasındaki neden sonuç ilişkisidir." (Forster, 1985, s. 26). Her ne kadar Av Dönüşleri, olay odaklı bir metin olmasa da hikâyenin başından sonuna dek takip edilebilen birden fazla öykü ve olay örgüsü ağı olduğu ifade edilebilir.

Av Dönüşleri, birbirinin devamı olarak sayılmasa da karakter ve olay bakımından ilişkili olan üç ara bölümden oluşur. Bunlardan ilki olan "Hayvan" bölümünde olaylar başkişinin ağacın üzerinde bir hayvan gizlendiğini görmesiyle başlar. Başkişi, gördüğü bu hayvanla ilgili türlü düşüncelere kapılır. İlk hayvanın belki bir sahibi olduğunu ve sahibinin ondan bıkıp hayvanı terk ettiğini düşünür. Buradan hareketle kendisinin ve ağabeyinin de eskiden böyle yaptıklarını hatırlar. Eve "sinsi, aşağılık bir kedi" (Duman, 1999, s.57) getirip babasının kızması üzerine götürüp bir yere bırakırlar. Başkişi, ağacın tepesindeki bu hayvanın da tıpkı böyle bir kaderle alınıp sonra da kurtulamayacağı bir yer olarak görülen o noktaya bırakıldığını düşünür. Hayvanın kafasını tüylerinin içine gömdüğünü gören başkişi bunu hemen anlatmak ihtiyacına kapılarak önce Recep adlı arkadaşına söyler. Recep durumu ilgilenir görünür. Başkişinin "Abi, dedim dalın arkasına tünemiş, bir o yandan, bir bu yandan baktım ama..." (Duman, 1999, s.58) cümlesiyle "İstersen gidelim, bir de sen bak" (Duman, 1999, s.58) cümlesi arasında bir paragraflık bölüm yer alır. Bu bölümde başkişi yaşadığı yere dair iklim ve toprak yapısından genç kız ve delikanlıların açık hava sinemasında film izleme ritüellerine kadar birçok şeyden bahseder.

Başkişi Recep'in bu esrarengiz hayvanı avlamak için muhakkak kendisiyle beraber bakmaya gideceğine emindir. Recep, arkadaşları Hasan'a seslenerek onu da yanlarına çağırır. Başkişinin iki cümlesinin arasına giren tasvirî paragrafın bir benzeri ile burada da karşılaşılır. Recep'in Hasan'a seslenmesinden sonra bir paragraflık mekân betimlemeleriyle dolu bir bölüm vardır. "Karşıda bir bira fabrikası, evlerin önünde. Akşamları fabrikayı havalandırırlar mı artık, püfür püfür, öyle eser. Arkada bir tren yolu, onun arkasında upuzun tarlalar." (Duman, 1999, s.59).

Recep ve Hasan arasında başkişinin "bunca yıllık bir avcı" olarak gördüğü hayvanın ne olduğunu anlayamaması üzerine konuşmalar geçer. Başkişi hayvanı "koyu kahverengi, kedi büyüklüğünde, tüylü bir top" (Duman, 1999, s.60) olarak tanımlar. Hikâyenin bu kısmında başkişinin ağabeyinin, sazların tehlikeli olduğunu öğrettiğini hatırladığı, konuyu bölen bir paragraf yer alır. Ardından başkişi ve arkadaşları elinde avladığı bir tavşan olan yaşlı bir avcıyla karşılaşır. Hasan bu tavşanın kendilerinin aramaya gittiği hayvan olduğunu zannederek heyecanlanır fakat başkişi "Yok oğlum, bizim hayvan koyu kah..." (Duman, 1999, s.61) diyerek duruma açıklık getirmeye çalışır. Başkişi henüz cümlesini bitirmemişken söz konusu hayvanla karşılaşılırlar. Recep, dalın üzerinde duran hayvana ateş eder fakat

isabet ettiremez. Recep ve Hasan durmadan ateş ederken hayvan yerinden bile kıpırdamaz. Bu sırada araya etrafı tasvir eden uzunca bir paragraf girer. Hasan sonunda dayanamayıp daha yakından ateş etmek için ağaca tırmanmaya karar verir ve orada hayvanı vurur. Üç arkadaş, hayvanın kirpi, köstebek, sincap, kokarca ve belki yaban tavşanı olduğuna dair konuşurlar. Sonunda vurdukları hayvanı orada bırakıp giderler.

Hikâyenin "İrmak" başlıklı ikinci bölümünde yine hayvanlara ve doğaya ait unsurlar dikkati çeker. Başkişi, baykuş ötüşünü andıran bir ses duyar, ardından bunun belki de uzakta boğazlanan birinin çığlığı olduğunu düşünür. Başkişi, bu sesin sahibine yardım etmek için derhal Recep'i arar. Recep o esnada şiddetle yağın yağmuru seyretmektedir. Başkişi karısından yağmurluk ve fenerini bulmasını rica eder. Ardından baykuş zannedilen sesin "imdaat" (Duman, 1999, s.63) çığlığına dönüştüğünü duyarlar. Recep elinde tüfeğiyle gelir. Yağmur uzun süre yağdığı için yakındaki ırmak taşıdığından ve dışarıda ölü ve yaralılar olduğundan belediye görevlileri mahalle sakinlerini dışarı çıkmamaları için uyarır. Başkişi bu uyarıdan sonra dışarı çıkmakla ilgili tereddüte düşer fakat Recep onu dinlemez.

Recep ve başkişinin kulak kesildiği "imdaat" sesi giderek zayıf ve belirsiz bir hale gelir "ihhmmhhdah" (Duman, 1999, s.65). Hikâyenin bu kısmında araya giren paragraf başkişi ve Recep'in buluşlarına dair bir bölümdür. Başkişinin buluşu; kadınlar kış hazırlığı yaparken kullanılacak bir tür arabadır. Recep'in buluşu ise içinde gezecekleri, biri boğulsa kurtaracakları bir saldır. Bu ara paragrafın ardından Recep kurtarmaya doğru yöneldikleri sesin kişnediğini duyar. "Abi, dikkat ettin mi, adam kişniyor be!" (Duman, 1999, s.66). Başkişi ise "Oğlum, adam niye kişnesin, galiba bir at var, yazık, çamura saplanmıştı." (Duman, 1999, s.66) dese de giderek yaklaştıkları sesin at kişnemesine dönüştüğünü fark eder. Başkişi ve Recep'in karşısına bir araba çıkar. Arabanın sürücüsü elektrikler kesik olduğundan mum alabileceği bir yer aramaktadır. Adama yardımcı olamayan iki arkadaş ve arabalı adam aralarında geçen kısa konuşmanın ardından ayrılırlar. Başkişi, yanındaki arkadaşının düğünlere gitmeyi ne denli sevdiğini hatırlar. Kurtarmaya çalıştıkları ses ise onlardan gittikçe uzaklaşmaya başlar. İki arkadaş çamura saplandıklarını fark eder ve birbirlerine tutunurlar. "İmdat" sesine yardım eli olmak için çıktıkları yolda yardıma muhtaç ses hâline gelirler.

"Kız" başlıklı hikâyenin son bölümünde ardıcın yaşadığı yeri öğrenen Recep "abi, gelmezsen canıma kıyarım, hem ne olacak, ardıc olmaz, başka bir şey olur, eli boş dönecek değiliz ya." (Duman, 1999, s.68) diyerek başkişiyi de yanında gelmesi için ikna etmeye çalışır. Bu noktada hikâyenin akışına ait olmayan bir paragraf yer alır. Başkişi ilk aşkını anlatır. Mahalle arkadaşı, kısa saçlı, çilli bir kızdır. Bu kızla ilgili paragrafın ardından başkişi ve Recep, Hasan'ın arabasıyla koruluğa gitmeye karar verirler. Hasan bu iş için zaten hevesli olduğundan nereye gidileceği ile bile ilgilenmeden lazım olan her şeyi (mangal, odun kömürü, kibrit, av torbası, saçma, tüfekler) bagaja yerleştirir. Koruluğa geldikleri zaman başkişi ikinci aşkını görür. Başkişi ile Recep tüfekleri alıp açılırken Hasan arabada bekler. İki arkadaş, korulukta yürürken bir ırmağın kenarından geçerler. Bu ırmak hikâyenin ikinci bölümünde bahsi geçen ırmaktır. İrmak bölümünde yarım bırakılan hikâyenin akıbeti burada açığa çıkar. Recep ve başkişi çamura saplanmış bir atı kurtarmışlardır.

Etrafta ardıc arayan ikili gezinirken başkişi "o harika kız" dediği ikinci aşkını tekrar görür. Başkişi, elinde tüfekte, yıkanmak için ırmağa gelen kızı takip eder. Bu kız başkişiyeye tekrar ilk aşkını hatırlatır. İsmi hatırlayamadığı ilk aşkından "Çil" diye bahseden başkişi bu kıza dair anılarını hatırlar. Bu sırada yerden üç adet tüy toplar. Recep, "işte" diye bağırarak aradıkları ardıc ağacını işaret eder. Başkişi ise "Ulan, tüfekleri bunun için mi aldık, ağaç seyretmeye mi geldik, ne biçim adamsın!" (Duman, 1999, s.72) diye bağırır. Recep buna karşılık olarak "Ardıca saklanmışları vuracağız, anlarsın ya, ardıcın ardındakileri."

(Duman, 1999, s.72) der. Recep ardıç ağacını arama amacıyla yola çıkmışken başkişi ise ardıç kuşunun peşinde olduklarını zanneder. Hikâyenin sonunda başkişi, topladığı tüyleri Recep'e göstermekten vazgeçer.

Metnin ilk bölümü boyunca sözü edilen "hayvan"ın yakalanması ve avlanması hikâyede gerilim ve heyecan duygusuna hitap eder. Benzer şekilde ikinci bölümde duyulan imdat çılgılığının sahibini kurtarmak ve üçüncü bölümde ise gizemli ardıcı bulmak hikâyedeki heyecan duygusunu besleyen unsurlardır. Benzer bir gerilimi yine hikâyenin ilk bölümündeki "hayvan"ın yakalanması ile ilgili duygu karmaşası yaşayan başkişinin şahsında da görmek mümkündür. "Yahu vuramayız, fena gizlenmiş, şu tüfekleri almasak da öyle bir bakıp gelsek." (Duman, 1999, s.58) cümlesi ile "Recep, iflah olmaz yeteneği ile nişan alacak. Acımaz, biliyorum. Gözlerini kısacak, başını yan yatırıp, güm. O zaman görecek. Çıkıp orada, gözlerden irak, neymiş. Kim bilir nasıl bağırarak. Bağırın." (Duman, 1999, s.61) cümlesini kuran aynı kişidir. Bu ifadelerden başka, başkişinin hayvanın vurulmasıyla ilgili duygularına ilişkin bir cümleye yer verilmemiştir. Hikâyenin başında tüfeği almadan gitmek isteğiyle hayvanın vuruluşunu tasvir ederken kullanılan dil arasında karşıtlık olduğu söylenebilir. Bu durum, başkişinin değişen ruh hâliyle açıklanabilir.

Bu hikâyenin türünün Oktay Yivli'nin tahlilinden hareketle "dramatik öykü" olarak belirlenmesi mümkündür.

"Türün sınır-durumu tek bir karakterin kendisiyle olan çatışmasıdır. İç çatışmanın olgusallığında başkarakterin zihnine odaklanılır; okura başkarakterin iç çatışmaları, sorgulamaları, karar verişleri, kararından dönüşleri ilk elden sunulur. Başkarakterin belleğine odaklanan okur, orada iç monolog ya da iç diyalog tekniğiyle sahnelenen tek kişilik bir oyunu izler. Dış çatışma söz konusu olduğunda kahraman ve karşı-kahraman karşıt kutupları oluşturur." (Yivli, 2019, s.19).

Av Dönüşleri'nde başkişinin belleği odak noktasıdır ve yazarın kullandığı tekniklerle, başkişinin dünyayı ve olayları algılayışı ile hikâye kurgusu tamamlanır.

3. Anlatıcı ve bakış açısı

Şerif Aktaş, hikâye ve romanda metin halkası, vaka zinciri ve eserin dilinin bakış açısına göre şekil aldığını ifade eder.

"Bakış açısı, anlatma esasına bağlı metinlerde vaka zincirinin ve bu zincirin meydana gelmesinde kullanılan mekân, zaman, şahıs kadrosu gibi unsurların kim tarafından görüldüğü, idrâk edildiği ve kim tarafından, kime nakledilmekte olduğu sorularına verilen cevaptan başka bir şey değildir." (Aktaş, 1991, s.84).

Av Dönüşleri hikâyesinde kahraman anlatıcının bakış açısı kullanılmıştır. Hikâyede olaylar, şahıs kadrosu ve mekâna ait özellikler başkişi tarafından sunulur. Bu anlatıcı tipinde başkişinin gözlem yeteneği ve olaylara ilişkin bilgisi ile sınırlı bir anlatım yer alır. Metinde nakledilen her şey başkişinin bakış ve duyusuyla sınırlandırıldığından metnin tüm özelliklerinde başkişinin içinde bulunduğu psikolojik, sosyolojik şartlar, bilgi ve birikim seviyesi, mizacı ve üslûbu hikâyede oldukça önemli bir yer tutar. Anlatıcı konumunda olan başkişinin geçmişe dair hatırladığı anılar ya da durumun kendisinde yaptığı bir çağrışım nedeniyle anlatım sık sık bölünür. Bu anlatıcı tipi Av Dönüşleri kitabında yer alan diğer hikâyelerde de yazarın sıklıkla tercih ettiği bir kullanımdır.

4. Zaman

Mehmet Tekin, anlatının inşa edilmiş bir yapı olduğunu ve hikâyenin mutlaka belirli veya belirsiz bir zamanda cereyan ettiğini ifade eder (Tekin, 2001, s.121). Av Dönüşleri, başkişinin geçmişe yönelik bir anı hatırlamasıyla yani anlatma zamanına ait fikirleriyle başlar. Hikâyenin vaka zamanı ile ilgili bilgi verilmemiştir. Elektriklerin sık sık kesilmesi ve yolda mum arayan bir yabancıyla karşılaşılması dolayısıyla vaka zamanının 1990'lı yıllar olduğu düşünülebilir.

Hikâyede vaka zamanına ilişkin yalnızca şu ifade vardır: "Geçen yıl nasıl taşıydı. Yine Recep vardı. Adamın biri atını yitirmişti. Hayvan, çamura saplanmış, nasıl kişniyordu." (Duman, 1999, s.70). Bu cümleden hareketle hikâyenin vaka zamanının yaklaşık bir yıl olduğu ifade edilebilir.

Metinde öykülemenin yapısıyla ilgili Oktay Yivli'nin "doğrusal olmayan öyküleme" olarak tanımladığı bir anlayışın hâkim olduğu söylenebilir. "Bu tip yapıda söylem, olayın oluşunu izleyerek başlamışken araya giren geriye dönüşler ya da ileriye sıçramalar ile öyküleme sırasında hikâyenin çizgisel akışı bozulur ve varlığını kuramsal olarak kabul ettiğimiz zamansal çizgide kırılmalar oluşur." (Yivli, 2019, s.109). Av Dönüşleri'nde geriye dönüş tekniği oldukça fazla kullanılmıştır. Metnin üçüncü bölümünde başkişi ve Recep ardıcı ararken başkişi olay akışının içinde birden "o ilk aşkı hatırlıyorum nedense, neden insan sevdiği kızı çıplak hayal eder (...)" (Duman, 1999, s.71) cümleleriyle geçmişini hatırlar ve ilk aşkı uzun uzadıya anlatmaya başlar. Ardından, olayın kaldığı yerden devam ettiği görülür. Metindeki geri dönüşlerin neredeyse tamamında bu yaklaşım görülür.

Av Dönüşleri'nde Yivli'nin "art zamanlı öyküleme" olarak tanımladığı yapının kullanıldığı görülür. "Art zamanlı öykülemeye sonradan anlatma da diyebiliriz. Öyküye konu olan olay/olaylar olmuş bitmiştir. Aradan geçen kısa ya da uzun bir zaman aralığını izleyerek öyküleme edimi gerçekleştirilir." (Yivli, 2019, s.117-118). Metinde kullanılan geçmiş zaman ağırlıklı cümle yapılarından hareketle anlatılan olayların geçmişte yaşandığını belirtmek mümkündür.

5. Mekân

"İtibarı bir eserde nakledilen vaka zincirinin bazı kısımları "anlama" bazı kısımları da gösterme" yoluyla dikkatlere sunulur. Mekâna ait hususiyetleri ve şahıs kadrosunu teşkil eden fertlerin dış görünüşlerini ifadeye ihtiyaç duyulduğu zaman ise, umumiyetle, tasvire başvurulur." (Aktaş, 1991, s.146). Av Dönüşleri hikâyesinde mekânın neresi olduğuyla ilgili açık bir bilgi verilmez fakat tasvir yoluyla anlatılır. "Buralarda toprak çabuk kurur. Yağmur yağar (...) tabii, yağmurun etkisiyle hafif kaymış toprak böyle çabuk kurmuş." (Duman, 1999, s.58). Bunun dışında buldukları yerde ırmak ve koruların yer aldığı, hikâyede anlatılan olaylar vesilesiyle mevzubahis edilir. Hikâyede bulunan mekânlarının tamamının açık ve dış mekân olduklarını ifade etmek mümkündür.

"Karşıda bir bira fabrikası, evlerin önünde. Akşamları fabrikayı havalandırırlar mı artık, püfür püfür, öyle eser. Arkada bir tren yolu, onun arkasında upuzun tarlalar. Ağaçlardan evlere sinekler vurur böylece ve sinekler, ne hikmetse, akşamları azar. Tren yolunu geçince, başakların arasında ince, uzun bir keçi yolu belirir. Allah korusun. Yağmur yağınca bu incecik yol bir denizin dibine döner (Duman, 1999, s.59)

Metinden alınan yukarıdaki örnekte görüldüğü üzere mekân tasvirinde betimleme ile oldukça tasvirî bir anlatma yoluna gidilmiştir.

6. Şahıs kadrosu

"Hikâyede nakledilen vakanın zuhuru için gerekli insan ve insan hüviyeti verilmiş diğer varlıklar ve kavramlar şahıs kadrosu olarak adlandırılır." (Aktaş, 1991, s.148). Av Dönüşleri hikâyesi üç kişiden oluşan sınırlı sayıda bir şahıs kadrosuna sahiptir. Başkişi, başkişinin iki arkadaşı Recep ve Hasan. Bunların dışında başkişinin geçmişe yönelik hatırlamaları veya o anın getirdiği koşullar sebebiyle bahsi geçen birkaç karakter de şunlardır; başkişinin babası, ağabeyi, karısı, ilk aşkı ve yolda karşılaştıkları yaşlı avcı.

Başkişi, hikâye boyunca ismi verilmeyen bir karakterdir. Avcılık ve doğa ile ilgili unsurlara meraklı biri olan başkişi ve arkadaşlarının şahsında hikâyede insanın iki yüzü tasvir edilir. Hikâyenin başında bir ağaca tünleyen ve ne olduğu belirlenemeyen bir hayvanı öldürmek için ısrarla peşine düşen üç kişinin "İrmak" adlı ikinci bölümde çamura saplanan bir atı kurtarmak için uğraş vermesi bu ikileme bir örnektir.

Başkişinin arkadaşları Recep ve Hasan ile ilgili ayrıntılı bilgi veya tasvire yer verilmez. "Recep'i yıllardır tanırım. Hasan'ı da." (Duman, 1999, s.59). cümlesinden hareketle başkişi ile iki arkadaşının ilişkisinin boyutu belli olur. Okur bu kişileri, başkişinin yanında yer aldığı sürece tanır. Ağabeyinden bahsederken geçmiş zamana ilişkin cümleler kuran başkişinin bu tavrından hareketle ağabeyinin artık onun hayatında olmadığını veya hayatını kaybetmiş olabileceğini düşünmek mümkündür. Bununla birlikte hikâyede yalnızca bir kere bahsi geçen; "Karıma seslendim, yağmurluğumu bulabilir misin, diye." (Duman, 1999, s.63) cümlesinden hareketle başkişinin evli olduğu anlaşılır. Başkişinin karısına ve aile hayatına dair hiçbir bilgi verilmemiştir.

7. Dil ve anlatım teknikleri

"Üslup sentetiktir; parçaları birbirine bağlamak için bir ilmi arayan sanatçı, aynı anda iki veya daha çok unsuru, iki veya daha çok bakış açısını ele alabilir, onları karşılaştırır, bir anlamda gerekli ilgiyi atmaya çalışırken, başka bir anlamda da mesajını zenginleştirmiş olur veya tek bir cümle ile, iki cümlenin yapacağı işi yapabilir. (...) Bir üslupta dil unsurlarının oluşturduğu ağ veya desen, aynı anda hem duyularımızı tahrik eder, hem de mantığa hitap eder; zarif ve anlamca zengin bir dokuya sahiptir." (Stevenson, 2017, s.198).

Faruk Duman'ın dil kullanımını onun en özgün yanlarından biridir. "Duman'ın eserlerindeki cümle yapısı ve dil kullanımı, yazarın adı verilmese dahi eserlerin Faruk Duman tarafından yazıldığını ele verir." (Alçıçek, 2020, s. 314). Av Dönüşleri'nde yazarın kullandığı dil oldukça sade ve berraktır.

"Göremedim abi, ta tepeye çıkmış." (Duman, 1999, s.60)

"Geçen yıl nasıl taşıydı." (Duman, 1999, s.70)

"Gidip kurtardık." (Duman, 1999, s.70)

"Ulan, tüfekleri bunun için mi aldık, ağaç seyretmeye mi geldik, ne biçim adamsın!" (Duman, 1999, s.72)

"Nasil anlayamadın be?"

(...)

Recep önce tükürdü,

"Ne kirpisi be." (Duman, 1999, s.60)

"İşte."

"Hani."

"İşte. "(Duman, 1999, s.61)
 "Saçmalama" dedi Recep,
 "köstebek bu."
 "Köstebek ne gezermiş ağaçta be," dedim,
 "sincap."
 "Ulan hiç mi sincap görmedik." (Duman, 1999, s.63)

Yukarıda yer alan cümleler genellikle hikâyedeki şahısların birbiriyle diyalog hâlindeyken kurduğu cümlelerdir. Bu tip cümle yapılarında günlük konuşma dilinin kullanıldığını ve "be", "ulan" gibi ünlem bildiren sözcüklerin tercih edildiği görülür. "Taştıydı", "kurtardıydık" şeklindeki yüklem kullanımlarına de yine yalnızca diyaloglarda yer verilir. Diyaloglarda oldukça doğal bir dil kullanan Duman'ın, başkişinin bilinç akışı ile aktardığı bölümlerde daha farklı ve genellikle kısa cümlelerden oluşan bir yapı kullandığı görülür: "Ağabeyim ıslık çalardı, elinde bir avuç iplik, iplikte bir çomak. Kelebeklerin içinde. Derken başakların içinde, yorgun, yaşlı bir avcı beliriverdi. Elinde bir tavşan." (Duman, 1999, s.61).

Başkişinin çocukluğuna dair ağabeyi ve babası ile ilgili anılarını ve ilk aşkını hatırladığı bölümlerde geriye dönüş; hikâyenin arasına eklenen paragraflarda tasvir, bilinç akışı ve iç monolog tekniklerinin kullanıldığı görülür.

Başkişinin ailesiyle ilgili hatıralarından bir örnek olarak aşağıdaki bölüm incelenebilir:

"Eskiden biz de böyle yapardık. Ağabeyim gider, bir kedi getirirdi. Sinsi, aşağılık bir kedi. Hiçbir iş yapmayan, hiçbir işe yaramayan. Babam kızardı.
 -Şunu götür evden be,"
 derdi, bunu söylerken, haklıydı, tüyleri boğazına kaçmıştı sanki, öyle tuhaf, kararsız bir ses çıkarırdı."
 (Duman, 1999, s.57).

8. Sonuç

Faruk Duman'ın *Av Dönüşleri* kitabında yer alan aynı adlı hikâyede başlık-içerik uyumu olduğu görülür. Hikâye kitabında yer alan diğer hikâyelerin neredeyse hepsinde doğa ve hayvanların öne çıktığı ifade edilebilir. Bu çalışmada tahlil edilen hikâyenin, yazarın ikinci hikâye kitabında yer alan erken dönem eserlerinden biri olmasına rağmen kurgu, anlatım tekniği ve üslup açısından yazarın ayırıcı özelliklerini gösterir. Hikâyenin kahraman bakış açısıyla ismi verilmeyen başkişi tarafından sunulması okuyucunun başkişiyle empati kurabilmesini sağlar. Metnin üç ara bölümden oluşan parçalı yapısı ve yer yer araya giren bağlam dışı paragraflar ile kullanılan bilinç akışı tekniği, anlatımı besleyen unsurlar olarak tespit edilebilir. Bundan hareketle Duman'ın *Av Dönüşleri* hikâyesinde kurguda yer alan olayların tamamen okuyucuya sunulmadığını, okurun zihninde tamamlanmayı beklediğini düşünmek mümkündür.

Kaynakça

- Aktaş, Ş. (1991). *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş* (2 b.). Ankara: Akçağ.
- Alçıçek, P. (2020). Faruk Duman'ın « Sencer ile Yusufçuk » Adlı Öyküsünde Yenilikçi Arayışlar. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 50, 311-328.
- Duman, F. (1999). *Av Dönüşleri* (1 b.). İstanbul: Can.
- Forster, E. M. (1985). *Roman Sanatı* (2 b.). İstanbul: Adam.
- Koyuncu, İ. (2020) Faruk Duman maddesi. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. Erişim linki: <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/faruk-duman>

<p>Adres <i>RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi</i> Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8 Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714 e-posta: editor@rumelide.com tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616</p>	<p>Address <i>RumeliDE Journal of Language and Literature Studies</i> Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8 Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714 e-mail: editor@rumelide.com, phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616</p>
---	---

Öztunç, M. (2013). Faruk ile Söyleşi. *Türk Dili Dergisi*, 738, 31-33.

Stevenson, R. L. (2017). Doku : Öz-Biçim Uyumu. *Roman Teorisi içinde* (196-198). İstanbul : Akçağ.

Tekin, M. (2001). *Roman Sanatı Romanın Unsurları* (13 b.). Ankara: Ötüken.

Yivli, O. (2019). *Öykü Nasıl Okunur Modern Öykü ve Yöntem* (1 b.). Ankara: Günce.